

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๕

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องตามคำขอของสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน ซึ่งมีนายสนธิ วรปัญญา พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า นางพวงเล็ก บุญเชียง นายทวี สุภธีระ นายวีระศักดิ์ จินรัตน์ นางสาวแว้วฒนะ นายธรรมนุญ มงคล นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ได้ความว่า มีผู้คัดค้านว่าสมาชิกวุฒิสภาหลายจังหวัดได้รับเลือกตั้งโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยเฉพาะ นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาวแว้วฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนธิ วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินรัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๔ ประกอบกับ มาตรา ๕๐

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำการสืบสวนสอบสวนและให้โอกาสผู้ถูกร้องคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ แล้ว ปราบกฎหมายหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้ง ๗ จังหวัดในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ได้รับเลือกตั้งทั้ง ๑๐ คน ดังกล่าว มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมจริง

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และ มาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๑๐ (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๕ (๑) สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ทั้งนี้ ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านตามคำสั่งนี้ สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๖ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗

ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๑๐ (๓) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๕ (๑) มาตรา ๕๖ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๕๔ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่า มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมโดยมิได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ๑ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่การประกาศผลการเลือกตั้งนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจง สรุปได้ว่า

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้อำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการดังกล่าว ให้เป็น

ไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือในกรณีมีผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และเมื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) โดยสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) บทบัญญัติดังกล่าวมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ หมวด ๓ การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงด้วยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ ไม่ใช่ข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา จึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ บัญญัติยืนยันว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา อาจจะต้องออกจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๖ ก็ได้บัญญัติว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านนั้น สิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มิคำสั่ง

เมื่อได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตามมาตรา ๕๕ ซึ่งมีได้บัญญัติว่า จะต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในระยะเวลาเท่าใดแต่จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตลอดระยะเวลาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องคัดค้านยังอยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ กรณีที่เห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้าน ไม่สมควรได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดหนึ่งปี แต่ต้องสั่ง

ภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง กรณีตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน ยังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้ จึงไม่ได้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ดังกล่าว

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัย” โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ควบคุมและ ดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ มีอำนาจหน้าที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือ ทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดย สุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผล ของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้ง ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๒)

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งจังหวัด ขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผล ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง เมื่อมีผู้โต้แย้งคำสั่ง ของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า เป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีจึงมีปัญหเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เมื่อประธานรัฐสภาเสนอ เรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย จึงเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจ พิจารณาวินิจฉัยคำร้องเรื่องนี้ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยประการแรกว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ สำหรับประเด็นนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ ซึ่งมีผลผูกพันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ และนำมาใช้กับเรื่องนี้ได้

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗ (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘ (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี (๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ บัญญัติรวม ๑๐ กรณีดังกล่าวนี้ มิได้หมายความว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดได้เฉพาะด้วยเหตุดังกล่าวเท่านั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้...(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” และมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้...(๒) ปราบปรามหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น”

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว บัญญัติถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่ามีเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงได้เช่นกัน แม้จะเป็นเหตุนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ ก็ตาม นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ ยังได้บัญญัติเป็นการสนับสนุนอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งอีกด้วยว่า “การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่ง หรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติในลักษณะเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ เช่นกันว่า “เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้น สิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่ มีคำสั่ง แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลงนั้นอยู่ในอำนาจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๔๗ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๖

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในประการสุดท้ายว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ” ซึ่งหมายความว่า ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะตัดสิทธิผู้สมัครผู้ใด ก็จะต้องสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น แต่กรณีตามปัญหาคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า กรณีไม่ชัดเจน จึงสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยไม่ตัดสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้ถูกคัดค้านจึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ก่อน พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำและคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

อาศัยเหตุผลดังได้พิจารณาแล้ว จึงวินิจฉัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ